

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657

DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.36-21>

ОПТИМІЗАЦІЯ АУДИТОРСЬКИХ МЕХАНІЗМІВ У ТВАРИННИЦЬКІЙ ГАЛУЗІ

OPTIMIZATION OF AUDITING MECHANISMS IN THE LIVESTOCK INDUSTRY

Корольчук І.І.

магістр,

Хмельницький національний університет

Кобець Д.Л.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування,

Хмельницький національний університет

Korolchuk Ivanna, Kobets Dmytro

Khmelnytskyi National University

Діяльність підприємств в галузі тваринництва відрізняється від інших наявністю різноманітних природних факторів, вплив яких необхідно враховувати і під час організації облікового процесу. Відсутність дієвого досвіду проведення аудиту тваринництва, недосконалість нормативної бази стосовно провадження аудиторської діяльності у галузі тваринництва, низький рівень аудиторської активності у даній сфері – все це є передумовами для впровадження раціональних механізмів аудиту у тваринницькій галузі. Під час аналізу наукових досліджень ми дійшли висновку, що основний акцент зроблено на виявленні у ході аудиту суб'єктів господарювання у сфері тваринництва можливих порушень в обліку біологічних активів, проведенні господарських операцій, відображенні руху й поповнення біологічних активів, але мало приділяється уваги розробці універсальних методик і механізмів організації ефективного аудиту у тваринницькій галузі. Тому у нашому дослідженні була поставлена мета теоретично обґрунтувати методіку оптимізації аудиторських механізмів у тваринницькій галузі.

Ключові слова: облік, аудит, аудиторські механізми, тваринництво, біологічні активи, оптимізація аудиторських механізмів.

The activity of enterprises in the field of livestock industry differs from other presence of various natural factors, the impact of which must be taken into account during the accounting process. In the process of their functioning they carry out economic operations, most of which are connected with the reflection of biological assets. For each enterprise they are unique accounting objects, and the efficiency of their use and management depends on the volume of animal products, results of activity, level of capital use. The process of accounting and audit of the availability and movement of such assets is rather complicated, because they are constantly changing, have an exceptional character, acquire age-old maturity, etc. Lack of effective experience in livestock industry audit, the lack of a normative base for carrying out audit activities in the field of livestock industry, the low level of audit activity in this sphere is a prerequisite for the introduction of rational auditing mechanisms in the livestock industry. The complexity and non-transparent approaches to the accounting registers of economic operations in the livestock industry determine the difficulty of carrying out audit in the livestock industry. Today, the problem of consolidation of efforts of specialists in the livestock industry, accountants and auditors in the direction of effective auditing in this sphere needs to be solved. During the analysis of scientific researches we have come to a conclusion, that the main emphasis is placed on revealing in the course of audit of economic entities in the sphere of livestock industry possible violations in the accounting of biological assets, carrying out of economic operations, display of movement and replenishment of biological assets, but little attention is paid to developing universal methods and mechanisms of organization of effective audit in the livestock industry. That is why our research has set a goal to theoretically justify the methodology of optimization of auditing mechanisms in the livestock industry. Carrying out of audit at the enterprises of livestock industry is not only a way of thorough ana-

lysis and evaluation of their activity, identification of shortcomings, but also a means of creating image positions of the business entity on the market. We propose to follow the principles of professional approach, objectivity, to organize the audit procedure according to certain stages. It is advisable to take into account the substantiation of the accounting of biological assets when carrying out an audit in cattle breeding, their value statements, movements of biological assets within different technological groups, harmonization of data, received in the course of inventory, and information on zoning accounting, expert opinion of experts working in the livestock industry.

Keywords: *accounting, audit, auditing mechanisms, livestock industry, biological assets, optimization of auditing mechanisms.*

Постановка проблеми. Тваринницька галузь має специфічні особливості щодо обліку, контролю й аудиту, які суттєво відрізняються від апробованих в інших галузях господарювання. Особливої уваги сьогодні потребує упровадження раціональних механізмів аудиту у тваринницькій галузі. Це пов'язано із низьким рівнем аудиторської активності у цій сфері, відсутністю дієвого досвіду здійснення аудиту тваринництва, недосконалістю нормативної бази стосовно провадження аудиторської діяльності у тваринницькій галузі.

Складність аудиту у тваринницькій галузі також детермінується складністю й непрозорими підходами до відображення в облікових регістрах господарських операцій у сфері тваринництва. Сьогодні потребує вирішення проблема консолідації зусиль фахівців у тваринницькій галузі, обліковців й аудиторів у напрямі здійснення дієвої аудиторської діяльності у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як відмічають автори багатьох наукових розвідок, проблемами проведення аудиту у тваринницькій галузі є недостатність представлення інформації про первинний облік, формування й класифікації біологічних активів (О. Нужна, В. Дунь) [9, с. 83, 84], неможливість розробки універсальної методики проведення аудиту у тваринництві, зумовленість методів аудиторської діяльності формою власності підприємства, чисельністю працівників, обсягом діяльності, рівнем інформаційного забезпечення підприємства, системою оподаткування, станом та рівнем контролю обліку підприємства (Х. Крайник, С. Бабінська) [5, с. 90], необхідністю розробки методики практичного здійснення аудиторської перевірки біологічних активів тваринництва (А. Губська, Н. Бірченко) [3, с. 176–182].

Здійснення аудиту у тваринницькій галузі мотивується необхідністю висловлення аудитором професійної незалежної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації, яка їх стосується. Відповідно об'єктом аудиту є поточні біологічні активи в тваринництві, операції щодо їх переміщення, надходження або вибуття. Аудит у тваринницькій галузі передбачає певну етапність роботи, як-от: визнання біологічного активу, збір інформації про облік біологічних активів тваринництва, оцінювання надійності системи внутрішнього контролю, визначення джерел і методів аудиту, складення програми поточних біологічних активів тваринництва, реалізація конкретно

визначених аудиторських процедур, оформлення отриманих результатів аудиторської перевірки та складання відповідного розділу аудиторського висновку [5, с. 90].

Значні труднощі у проведенні аудиту в тваринницькій галузі пов'язані з оцінюванням біологічних активів суб'єкта господарювання за справедливою вартістю, для якої не завжди є активний ринок, який необхідний для визначення ринкової ціни [5, с. 90], численними порушеннями стосовно проведення інвентаризації поголів'я, ведення зоотехнічного обліку, за якими часто приховується складання фіктивних документів на закупівлю; завищення живої маси придбаних тварин; встановлення завищених цін, за якими здійснено розрахунки із здавальниками; падіж або заміна одних тварин іншими [3, с. 176–182], складністю оцінки продукції тваринництва, яка не підлягає тривалому зберіганню, зміни в поголів'ї тварин за рахунок одержання приплоду у своєму господарстві, за рахунок придбання худоби в інших господарствах та в громадян [12, с. 294–295].

Важливість проведення якісного аудиту у тваринницькій галузі визначається не тільки встановленням ефективності діяльності суб'єктів тваринництва, виявлення порушень, але й створенням умов для покращення доступу суб'єкта господарювання до джерел фінансування (наприклад, грантів від міжнародних фінансових організацій, державних дотацій) [6, с. 215]. Суттєвим напрямом аудиту в останній час стала екологічність суб'єктів господарювання у тваринницькій галузі, зокрема у контексті подальшого використання окремих біологічних активів [7, с. 265].

Учені відмічають, що основні вектори здійснення аудиту у тваринницькій галузі мають бути спрямовані на встановлення фактів збільшення виробництва продукції за рахунок підвищення рівня реалізації генетичної здібності тварин та збільшення поголів'я великої рогатої худоби, свиней та птиці [4, с. 9]; встановлення нормативності обліку зростання потомства, отриманого від тварин; списання в обліку, яке було відзначено, як забій тварин, їх падіж; можлива операція з передачі тварин із групи «Поточні біологічні активи» в «Довгострокові біологічні активи» [1, с. 598]; виявлення порушень, пов'язаних з організацією процесу виробництва, неправильним оформленням і відсутністю документів, неправильним відображенням господарських операцій в обліку [2, с. 172–188].

У згаданих вище наукових розвідках основний акцент зроблено на виявлення у ході аудиту суб'єктів господарювання у сфері тваринництва можливих порушень в обліку біологічних активів, проведенні господарських операцій, відображення руху й поповнення біологічних активів, але мало приділяється уваги розробці універсальних методик і механізмів організації ефективного аудиту у тваринницькій галузі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – теоретично обґрунтувати методіку оптимізації аудиторських механізмів у тваринницькій галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Описані дослідниками проблеми здійснення якісного аудиту у тваринницькій галузі є ґрунтовним антецедентом для розробки методіки оптимізації аудиторських механізмів у тваринницькій галузі. Вважаємо, що методіка проведення аудиту у тваринницькій галузі має насамперед базуватися на ряді принципів: професійний підхід, об'єктивність, достовірність, перспективність. Професійний підхід у проведенні аудиту тваринницької галузі полягає у залученні до його механізму не тільки кваліфікованого персоналу аудиторів, але фахівців у тваринницькій галузі, які володіють фаховими знаннями, уміннями, навичками, знають специфіку діяльності суб'єктів господарювання у тваринницькій сфері. Об'єктивність у проведенні аудиту у тваринницькій галузі має бути досягнута через добір і використання найбільш дієвих його методів для кожного конкретного підприємства. Достовірність при проведенні аудиту суб'єкта господарювання у тваринницькій сфері може досягатися через урахування в аудиторських перевітках змісту усіх наявних документів підприємства щодо обліку, руху біологічних активів, вибудову чітких кореляцій між даними інвентаризацій, зоотехнічного обліку й їх відображення в адекватних облікових регістрах.

Перспективність проведення аудиторських перевірок у тваринницькій галузі вбачаємо не тільки у використанні суб'єктом господарювання даних аудиту для коригування своєї реєстраційно-облікової, контрольної політики та діяльності в цілому, але у закладенні якісно проведеним аудитом умов для створення чітких іміджевих позицій суб'єкта господарювання у галузі тваринництва на ринку. Це дасть змогу підприємству тваринницької галузі претендувати на гранти, участь у проектах, які не тільки дадуть перспективу його розвитку, але й зміцнять ринкові позиції, прибутковість, сприятимуть розширенню діяльності суб'єкта господарювання, вихід на нові ринку збуту тощо.

Облік біологічних активів, які є основними у тваринницькій галузі, регламентується Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи». Зокрема, цим документом визначено, що біологічний актив – жива тварина або рослина,

яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи [8]. Біологічні активи наводяться за такими групами: довгострокові біологічні активи (робоча худоба, продуктивна худоба), поточні біологічні активи (тварини на вирощуванні та відгодівлі, біологічні активи в стані біологічних перетворень, інші поточні біологічні активи) [8].

Основними господарськими операціями у сфері обліку біологічних активів у тваринницькій галузі є: придбання тварин, повернення постачальнику та продаж біологічних активів, приплід і приріст ваги, списання кормів та розрахунок кормоднів, переміщення та списання біологічних активів, забій, переробка і випуск готової продукції, відображення супутніх витрат та розрахунок собівартості [11].

Пропонована нами методіка оптимізації аудиту підприємств тваринницької галузі має передбачати таку етапність:

- 1) вивчення напрямів діяльності суб'єкта господарювання;
- 2) вибір методів аудиту;
- 3) залучення різних незалежних фахівців до використання методів аудиту;
- 4) проведення аудиторської перевірки;
- 5) аналіз результатів аудиту суб'єкта господарювання у тваринницькій галузі;
- 6) формування аудиторського висновку;
- 7) надання аудиторського висновку аналізованому в процесі аудиту суб'єкту господарювання.

Якщо за приклад взяти підприємство у тваринницькій галузі, наприклад, свинарство, то можна прокоментувати кожен із пропонуєваних нами етапів наступним чином. Насамперед на першому етапі аудиту визначаються напрям діяльності суб'єкта господарювання. Якщо йдеться про свинарство, то встановлюється специфіка його роботи: заготівля свиней від населення, розведення свиней, реалізації молодняку, забій, виробництво продукції свинарства тощо. На другому етапі аудиту має бути відібраний найбільш адекватний його метод. При цьому, окрім напряму діяльності підприємства, має бути також враховано форму власності, чисельність працівників, обсяг діяльності, рівень інформаційного забезпечення підприємства, система оподаткування, облікова політика підприємства.

Для того, щоб максимально охопити усі особливості діяльності суб'єкта господарювання у тваринницькій сфері доцільно обов'язково залучити фахівців, які мають знання й досвід роботи саме у свинарській галузі. Це робиться також задля того, щоб виявити усі можливі недопрацювання, зловживання у провадженні діяльності підприємства, зокрема в його обліковій політиці. Особливу увагу при цьому слід приділити аналізу первинного обліку біологічних активів у тваринницькій сфері, відображенню в облікових регістрах руху біологічних активів, проаналізувати адекватність вартості

поставлених на облік біологічних активів тенденційним ринковим показником, обліку тварин на вирощуванні і відгодівлі з урахуванням усіх витрат на утримання тварин, виявленню недостачі і надлишків свиней за статеві-віковими групами, аналізу правильності оприбуткування приплоду свиней і придбаних тварин; відображенню збільшення живої маси свиней.

Етап безпосереднього проведення аудиторської перевірки передбачає ґрунтовне вивчення й аналіз облікової, фінансової документації, співставлення зафіксованих у різних регістрах облікових даних, встановлення правомірності проведення задокументованих господарських операцій, встановлення відповідності зафіксованих у документах вартостей біологічних активів ринковим показникам, визначення правомірності відображення руху біологічних активів, їх якісної зміни (збільшення маси, приплід, закупівля тварин у населення тощо), аналізу актів падежу тварин, вивчення причин падежу. Суттєву додаткову інформацію для аудиту можуть дати анкетування чи інтерв'ювання виробничого персоналу сільськогосподарських підприємств, що становить неформальні дані для коригування окремих векторів аудиторської діяльності. Значну увагу потрібно також приділити вивченню особливостей обліку й руху нематеріальних активів у свинарстві, простежити правомірність витрат на утримання тварин.

У межах провадження аудиту на підприємствах свинарства також потрібно проаналізувати правильність відображення обліку й руху активів на рахунках бухгалтерського обліку. Тому об'єктом аудиту має стати робочий план рахунків бухгалтерського обліку на свинарських підприємствах. Для обліку біологічних активів у тваринницькій галузі призначено активний рахунок 16 «Довгострокові біологічні активи». За цим рахунком активи обліковуються і за справедливою, і за первісною вартістю. І особливу складність становить виявлення правомірності обліку того чи іншого довгострокового біологічного активу за первісною чи справедливою вартістю. Часто у цьому випадку увагу слід звернути на технологічний процес на свинарському підприємстві. На підприємствах свинарства до довгострокових біологічних активів віднесено свиноматки (холості, поросні, підсисні), кнури-плідники. Планом рахунків для обліку поточних активів призначено рахунок 21 «Поточні біологічні активи», до яких на підприємствах свинарства відносять порослята сисуні, молодняк на дорощуванні, ремонтний молодняк, дорослі свині, вибракувані для відгодівлі [10]. Під час аудиту варто звернути увагу на обґрунтованість перенесення тварин із однієї технологічної групи в іншу, оскільки у цьому напрямі роботи часто фіксуються різні порушення.

Не менш важливо при проведенні аудиту у свинарстві враховувати правильність відображення у кореспонденціях рахунків довгострокових,

поточних біологічних активів, сільськогосподарської продукції. Адже чимало питань викликає адекватність вартості вироблюваної продукції тваринництва у свинарських комплексах ринковим показникам, механізм ціноутворення на цю продукцію тощо. Суттєвий аудиторський інтерес має також становити правомірність віднесення тварин до різних технологічних, статево-вікових груп, що теж суттєво впливає на результативність й об'єктивність облікової політики суб'єкта господарювання. Крім цього, варто враховувати відповідність використовуваної й зафіксованої у відповідних облікових регістрах суб'єкта господарювання у тваринницькій сфері інформації вимогам фінансового й управлінського обліку.

Вважаємо доцільним враховувати при проведенні процедури аудиту рівня інформатизації процесів обліку на підприємстві тваринницької галузі. Адже дуже часто саме такі суб'єкти господарювання характеризуються незначними темпами упровадження інформаційних технологій, які б стали передумовою для об'єктивності відображення основних даних про діяльність підприємства, його обліково-фінансові орієнтири, результативність діяльності.

На етапі аналізу результатів аудиту суб'єкта господарювання у тваринницькій галузі слід провести систематизацію й узагальнення отриманих даних, обов'язково враховуючи при цьому основні вимоги концептуальних документів, на яких базується облік і діяльність суб'єкта господарювання в цілому, а також експертну думку фахівців у тваринницькій галузі. Саме на основі експертної думки фахівців, які професійно орієнтовані у специфіці діяльності суб'єктів господарювання у тваринницькій галузі, можна скоригувати процедуру проведення аудиту на такому підприємстві й відповідно виявити прогалини, які завдають суттєвої шкоди нормативному провадженню діяльності підприємством. Важливо відмітити, що виявлені у ході здійснення аудиторської процедури неточності, порушення є ґрунтовним інсайтом для перегляду підприємством тваринницької галузі облікової політики, фінансового й управлінського обліку, оптимізації системи контролю облікової політики суб'єкта господарювання у тваринницькій галузі.

У сформульованому і наданому суб'єкту господарювання у тваринницькій галузі аудиторському висновку мають бути відображені усі виявлені як позитивні, так і негативні сторони діяльності підприємства. Саме якісний аудит є запорукою підвищення ефективності не тільки облікової, фінансової, виробничої політики суб'єкта господарювання, але є засобом побудови позитивного іміджу підприємства на ринку.

Висновки із цього дослідження і дальші перспективи в цьому напрямі. Проведення аудиту на підприємствах тваринницької галузі є не тільки способом ґрунтованого аналізу й оцінки їх діяльності, виявлення недоліків, але

й засобом створення іміджевих позицій суб'єкта господарювання на ринку. Для проведення аудиту підприємств тваринницької галузі пропонуємо дотримуватися принципів професійного підходу, об'єктивності, достовірності, перспективності, організувати процедуру аудиту за певними етапами (вивчення напрямів діяльності суб'єкта господарювання, вибір методів аудиту, залучення різних незалежних фахівців до використання методів аудиту, проведення аудиторської перевірки, аналіз результатів аудиту

суб'єкта господарювання у тваринницькій галузі, формування аудиторського висновку, надання аудиторського висновку аналізованому в процесі аудиту суб'єкту господарювання). При проведенні аудиту у тваринництві доцільно враховувати обґрунтованість обліку біологічних активів, їх вартісних виражень, руху біологічних активів у межах різних технологічних груп, узгодженість даних, отриманих у ході інвентаризації, та відомостей зоотехнічного обліку, експертну думку фахівців, що працюють у тваринницькій галузі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Васильєва Л. М., Шатравко А. В. Організація і методика контролю поточних біологічних активів тваринництва. *Молодий вчений*. 2017. № 3 (43). С. 596–599.
2. Гай О. М., Кононенко Л. В., Костенко В. Г., Шинкаренко А. В. Організація внутрішнього контролю виробництва продукції тваринництва та його документальне оформлення. *Облік, аналіз і аудит*. 2020. Вип. III (79). С. 172–188.
3. Губська А. С., Бірченко Н. О. Актуальні питання поточних біологічних активів тваринництва : Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи», у 2-х т. Харків : ХНТУСГ, 2017. Т. 1. С. 176–182.
4. Гуцаленко О. О., Павлюк М. М. Сучасні тенденції розвитку тваринництва в Україні. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 4/1. С. 6–9.
5. Крайник Х. І., Бабінська С. Я. Особливості аудиту поточних біологічних активів тваринництва. *Економіка, управління, фінанси: принципи взаємодії та механізми розвитку*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 8 травня 2021 р.). Київ : ГО «Київський економічний науковий центр», 2021. С. 87–91.
6. Кузик Н. П. Галузеві особливості як визначальна складова аудиту фінансової звітності аграрних підприємств. «Аграрна політика України в умовах глобальних викликів»: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 23-24 вересня 2021 р.) / за заг. ред.: Діброва А. Д. Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2021. С. 212–215.
7. Людвенко Д. В. Складові аспекти екологічного обліку тваринництва. *Приазовський економічний вісник*. 2020. № 2(19) С. 264–268.
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (дата звернення: 17.10.2022).
9. Нужна О. А., Дунь В. В. Нормативно-правове регулювання обліку собівартості продукції тваринництва. *Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки* : тези доповідей V міжнародної науково-практичної конференції (м. Луцьк, 6 жовтня 2018 року). Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2018. С. 82–84.
10. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/plan-rahunkiv.html> (дата звернення: 17.10.2022).
11. Приклад обліку свинарництва в 1С:Підприємство БСПУ. URL: <https://softeco.com.ua/pigs/> (дата звернення: 17.10.2022).
12. Собченко Д., Круковська О. Напрями покращення обліку та аудиту довгострокових біологічних активів. *Актуальні аспекти розвитку підприємств аграрної сфери: облік, аудит та оподаткування* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. 22-23 листопада 2018 р. Херсон : ДВНЗ «ХДАУ», 2018. С. 294–295.

REFERENCES:

1. Vasilijeva L. M., Shatravko A. V. (2017) Orghanizacija i metodyka kontrolju potocznykh biologichnykh aktiviv tvarynnyctva [Organization and methods of control of current biological assets of livestock production]. *Molodyj vchenyj*, no. 3 (43), pp. 596–599.
2. Gaj O. M., Kononenko L. V., Kostenko V. G., Shynkarenko A. V. (2020) Orghanizacija vnutrishnjogho kontrolju vyrobnyctva produkciji tvarynnyctva ta jogho dokumentaljne oformlennja [Organization of internal control of livestock production and its documentation]. *Oblik, analiz i audyt*, vol. III (79), pp. 172–188.
3. Gubsjka A. S., Birchenko N. O. (2017) Aktualni pytannja potocznykh biologichnykh aktiviv tvarynnyctva [Actual issues of the current biological assets of livestock breeding]: *Materialy VIII Mizhnarodnoji naukovo-praktychnoji konferenciji "Rynkova transformacija ekonomiky: stan, problemy, perspektyvy"*. Kharkiv: KhNTUSG, vol. 1, pp. 176–182.
4. Gucalenko O. O., Pavljuk M. M. (2019) Suchasni tendenciji rozvytku tvarynnyctva v Ukrajinі [Modern trends in livestock development in Ukraine]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no. 4/1, pp. 6–9.

5. Krajnyk Kh. I., Babinsjka S. Ja. (2021) Osoblyvosti audytu potocnykh biologichnykh aktyviv tvarynnyctva [Peculiarities of the audit of current biological assets of livestock production]. *Ekonomika, upravlinnja, finansy: pryncypy vzajemodiji ta mekhanizmy rozvytku: zbirnyk materialiv Vseukrajinskoji nauково-praktychnoji konferenciji (m. Kyiv, 8 travnja 2021 r.)*. Kyiv: GO "Kyjivskij ekonomichnyj naukovyj centr", pp. 87–91.
6. Kuzyk N. P. (2021) Ghaluzevi osoblyvosti jak vyznachaljna skladova audytu finansovoji zvitnosti aghrarnykh pidpryjemstv [Branch specifics as a determining component of the audit of financial statements of agrarian enterprises]. "Aghrarna polityka Ukrainy v umovakh globalnykh vyklykiv": *materialy dopovidej Mizhnarodnoji nauково-praktychnoji konferenciji (m. Kyiv, 23-24 veresnja 2021 r.)* / (eds. Dibrova A. D), Kyiv: Redakcijnno-vydavnychyj viddil NUBiP Ukrainy, pp. 212–215.
7. Ljudvenko D.V. (2020) Skladovi aspekty ekologichnogho obliku tvarynnyctva [Constituent aspects of ecological accounting of livestock production]. *Pryazovskij ekonomichnyj visnyk*, no. 2(19), pp. 264–268.
8. Nacionaljne polozhennja (standart) bukhghaltersjkogho obliku 30 "Biologichni aktyvy" [National regulation (standard) of accounting 30 "Biological assets"]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (accessed 17 October 2022).
9. Nuzhna O. A., Dunj V. V. (2018) Normatyvno-pravove reghuljuvannja obliku sobivartosti produkciji tvarynnyctva [Normative and legal regulation of cost accounting of livestock products]. *Oblik, analiz i audyt: vyklyky instytucionalnoji ekonomiky: tezy dopovidej V mizhnarodnoji nauково-praktychnoji konferenciji (m. Lucjk, 6 zhovtnja 2018 roku)*. Lucjk: IVV Lucjkogho NTU, pp. 82–84.
10. Plan rakhunkiv bukhghaltersjkogho obliku aktyviv, kapitalu, zobov'janzanj i ghospodarsjkykh operacij pidpryjemstv i orghanizacij [Chart of accounts for accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations]. Available at: <https://magazine.faaf.org.ua/plan-rahunkiv.html> (accessed 17 October 2022).
11. Pryklad obliku svynarvnyctva v 1S:Pidpryjemstvo BSPU [An example of accounting for pig farming in 1C: Enterprise BSPU]. Available at: <https://softeco.com.ua/pigs/> (accessed 17 October 2022).
12. Sobchenko D., Krukovsjka O. (2018) Naprjamy pokrashhennja obliku ta audytu dovghostrokovykh biologichnykh aktyviv [Directions for improving accounting and auditing of long-term biological assets]. *Aktualjni aspekty rozvytku pidpryjemstv aghrarnoji sfery: oblik, audyt ta opodatkuvannja materialy Vseukrajinskoji nauково-praktychnoji internet-konferenciji. 22-23 lystopada 2018 r.* Kherson: DVNZ "KhDAU", pp. 294–295.